

Připomínky k návrhu novely zákona, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Aktuální novela školského zákona nepřipustně omezuje práva zákonných zástupců dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) a zvyšuje byrokracii v souvislosti s poskytováním podpůrných opatření.

Připomínky k jednotlivým novelizačním bodům.

K bodu 1 – § 16 odst. 5 Připomínka je zásadní

Požadujeme doplnit do důvodové zprávy, u jakých konkrétních druhů a stupňů podpůrných opatření nebude informovaný souhlas zákonných zástupců požadován. Dopad podpůrných opatření do vzdělávání se neliší pouze podle druhu podpůrného opatření ale i stupně, ve kterém je poskytováno (např. organizace výuky, metody výuky, předmět speciálně pedagogické péče aj.). K posouzení adekvátnosti zásahu do práv zákonných zástupců vyjadřovat se k zabezpečení speciálních vzdělávacích potřeb jejich dětí, je třeba tyto informace doplnit.

K bodu 2 – § 16a odst. 3 Připomínka je zásadní

Návrh MŠMT nepřipustně zasahuje do práv zákonných zástupců navíc s rizikem negativního dopadu na zvláště zranitelnou skupinu obyvatel, kterou jsou nezletilé děti se SVP. Problém, kterým je návrh zdůvodňován je dostatečně ošetřen stávající právní úpravou. Poradenské služby školských poradenských zařízení (ŠPZ) jsou poskytovány na základě žádosti a informovaného souhlasu zákonného zástupce nebo na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci (srov. ust. § 1 odst. 1 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů). Vyhláška odkazem na jiné právní předpisy současně stanovuje situace, kdy informovaný souhlas zákonného zástupce s poskytováním poradenské služby není třeba. Ust. § 12 odst. 1 zákona č. 395/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů umožňuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí uložit zákonným zástupcům využití poradenské služby ve prospěch nezletilého dítěte. V tomto případě musí zákonný zástupce poskytnout i nezbytnou součinnost s poskytováním poradenské služby (zejm. poskytnout výsledky lékařských vyšetření a další podstatné informace). Návrh MŠMT umožňuje škole a školskému zařízení nespécifikovaným způsobem zajistit poradenskou pomoc ŠPZ nezletilému dítěti bez součinnosti zákonného zástupce. Návrh však nijak neřeší postup ŠPZ, které má služby tímto způsobem poskytnout. Zejména neřeší předání informací a zajištění procedur nezbytných pro realizaci poradenské pomoci – poskytnutí závěrů lékařských vyšetření, anamnestických a dalších údajů zákonným zástupcem, seznámení zákonných zástupců s jejich právy, s výsledky vyšetření a dalšími nezbytnými náležitostmi poradenské služby stanovenými vyhláškou č. 72/2005 Sb. To v důsledku váženě ohrožuje kvalitu poradenské pomoci a jejích výsledků a nedůvodně omezuje práva zákonných zástupců zletilých dětí při realizaci poradenské pomoci ŠPZ. **Ustanovení požadujeme odstranit bez náhrady, neboť již platná právní úprava umožňuje adekvátně řešit situaci, kdy zákonný zástupce nezajistí poradenské služby, které nezletilé dítě potřebuje. Uložení využití poradenských služeb ve prospěch nezletilých dětí je svěřeno do kompetence orgánů veřejné moci, jejichž roli školy nemohou suplovat.**

K §16 a „nový odstavec“ 3. Připomínka je zásadní

Samotný souhlas respektive mlčení k návrhu doporučení školy je problematické. Co vlastně bude ŠPZ vyšetřovat, škola tak může rozhodovat například i o zařazení žáka do školy dle §16 odst. 9, poradenské pracoviště pak navrhne a pokud rodič nebude souhlasit, následuje OSPOD. Touto úpravou se vracíme do stavu před Štrasburský rozsudek. Kdo pak rozhoduje o poskytnutí poradenské pomoci a kde je právo rodiče??? Revizní pracoviště potřebuje spíše

zpřesnění lhůty zpracování revizního rozhodnutí, aby bylo stanoveno jednoznačně co je 60 dnů, zda jsou to dny včetně sobot a nedělí, prázdniny atd. nebo zda se jedná o dny pracovní.

K bodu 3 – § 16b odst. 2 Připomínka je zásadní

Opět zásadní a neopodstatněné omezení práv zákonných zástupců nezletilých dětí. Návrh zcela v rozporu se zájmem dítěte pomíjí důležité procesní náležitosti navrhovaného postupu, neboť předpokládá, že posouzení bez součinnosti zákonného zástupce bude provedeno ve školském poradenském zařízení, které vydalo původní doporučení. Neřeší, jak se dítě do zařízení dopraví, kdo bude zodpovídat za jeho bezpečnost (návštěva ŠPZ ve většině případů znamená cestování dopravními prostředky mimo bydliště dítěte). Návrh v tomto bodě zavádí časové lhůty, po kterých bude automaticky považováno, že zákonný zástupce s poskytnutím poradenské pomoci resp. prověřením vzdělávacích potřeb a možností souhlasí, aniž by byl řešen způsob doručení doporučení (sic!) a rozhodná doba, odkdy stanovená lhůta běží. To je v souvislosti s tak zásadním zásahem do práv zákonných zástupců neakceptovatelné.

Požadujeme ustanovení bez náhrady vypustit.

K bodu 4 – § 16c a § 16d Připomínka je zásadní

K § 16c MŠMT chce situaci nejednotnosti postupu ŠPZ způsobem, který nedůvodně zvýší byrokracii a výdaje státního rozpočtu a především oddálí poskytování podpůrných opatření dětem, žákům a studentům se SVP. Ze statistických údajů MŠMT vyplývá, že ve školním roce 2018/2019 vydaly pedagogicko-psychologické poradny 87 370 a speciálně-pedagogická centra 47 827 doporučení pro vzdělávání žáků se SVP. Aby bylo zajištěno prověřování doporučení způsobem, který nebude způsobovat nepřiměřené oddálení poskytování podpůrných opatření, bude třeba zajistit výrazně vyšší počet pracovníků, než se kterým MŠMT pro zavedení systému počítá (20 pracovníků). V RIA MŠMT uvádí: *Zavedení institutu „posuzující osoba“ předpokládá na základě statistických dat k 30. 9. 2018 posouzení cca 10 % vydaných doporučení ke zřízení funkce asistenta pedagoga a 5 % k doporučení zařazení do školy/třídy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona.* Textace navrhovaného ustanovení zákona směřuje výhradně k doporučení k poskytování podpůrného opatření 2. až 5. stupně, není tedy zřejmé, proč MŠMT uvádí, že bude posuzováno 5 % doporučení k zařazení do školy, třídy, oddělení skupiny zřízené podle § 16 odst. 9 ŠZ. K posuzování těchto doporučení navrhované znění posuzující osobu nezmocňuje. **Analýza dopadu nebyla zpracována v takové kvalitě, aby byla důvěryhodná.** Pro posuzující osoby bude třeba zpracovat jednotnou metodiku pro posuzování speciálních vzdělávacích potřeb a stanovování podpůrných opatření, protože bez ní ani tito pracovníci nedosáhnou shody v navrhované podpoře a zavedení tohoto institutu zůstane neúčinné. Se zpracováním takového materiálu MŠMT počítá. Efektivním řešením, které nebude mít žádný dopad na státní rozpočet ani na časové lhůty pro zahájení poskytování podpůrných opatření je vytvoření metodiky ke stanovování speciálních vzdělávacích potřeb a podpůrných opatření pro školská poradenská zařízení, která bude integrována do příloh vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Tou se řídí ŠPZ všech zřizovatelů. **Pokud bude existovat tato metodika, nebude zavedení institutu posuzovacích osob nutné. Situaci lze řešit opatřením bez dopadu na státní rozpočet. Zavedení institutu posuzovací osoby není z ekonomického ani jiného hlediska přínosem, který by jej legitimizoval. Dojde pouze ke zbytečnému vynaložení 16,6 milionů ročně a zvýšení již tak rozbujelé byrokracie spojené s poskytováním podpůrných opatření, kterou samo MŠMT kritizuje.** Z odborného hlediska je třeba zdůraznit, že stávající právní úprava společného vzdělávání je postavena na individuálním přístupu k žákům se SVP. Zohledňují se jejich skutečné individuální vzdělávací potřeby nikoliv jejich diagnóza. Každé dítě má jedinečné individuální vzdělávací potřeby, proto se jejich potřeba podpůrných opatření může výrazně lišit i v rámci jedné diagnózy. Není zřejmé, co se bude posuzovat - všechna nebo jen některá doporučení?

Pakliže některá, tak podle jakých pravidel a proč, když je zde revizní pracoviště??? Posouzení oprávněnosti doporučení nejde bez spisové dokumentace - tento krok má v popisu práce revizní pracoviště. Jak bude řešeno právo klienta a zákonného zástupce na informovaný souhlas??? **Zavedení institutu posuzujících osob je s tímto pojetím v rozporu a v praxi povede k diagnostice „od stolu“ bez skutečné znalosti individuálních potřeb dítěte. Navrhované ustanovení požaduje odstranit bez náhrady a navrhuje deklarovat problém řešit úpravou podzákoné normy.**

K bodu 5 – § 16d Návrh nepřijatelným způsobem omezuje právo zákonného zástupce na volbu školy pro nezletilé dítě se znevýhodněním uvedeným v § 16 odst. 9 školského zákona (zdravotním postižením). Ukládá škole a školskému zařízení neprodleně informovat orgán sociálně-první ochrany dětí, pokud se zákonný zástupce rozhodne nevyužít doporučení ŠPZ ke vzdělávání svého dítěte ve škole, třídě, oddělení a studijní skupině zřízené podle § 16 odst. 9 zákona (dále jen speciální škola) a bude chtít, aby se vzdělávalo v běžné škole v místě bydliště. Rodič, který bude chtít pro své dítě se zdravotním postižením vzdělávání ve spádové či jiné běžné škole, bude čelit šetření orgánu sociálně-první ochrany dětí, jehož výsledkem může být v krajním případě až

odebrání dítěte z rodiny. **Je absurdní, aby byli rodiče dětí se zdravotním postižením v 21. století předmětem šetření ohrožení dítěte za to, že svým dětem chtějí zajistit vzdělávání, na které jim zakládá právo Úmluva o právech osob se zdravotním postižením.** Navíc v situaci, kdy školská poradenská zařízení nemohou zaručit objektivní posuzování vhodnosti vzdělávání ve speciální škole. Speciálně-pedagogická centra, která doporučení ke vzdělávání ve speciálních školách vydávají, jsou stále, přes mnohaletou kritiku, integrální součástí speciálních škol. Má-li speciální škola i speciálně-pedagogické centrum stejného ředitele, nemůže nezaujatě přistupovat k doporučení vzdělávací cesty dítěte. Zavedení navrhovaného opatření může být negativně vnímáno i v souvislosti s naplňováním rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, neboť může mít zvýšený dopad na zákonné zástupce romského původu. **§ 16 d vytváří prostor pro nerovné podmínky práce se zákonnými zástupci, pokud nebudou souhlasit s návrhem ŠPZ (ne vždy dochází ke shodě návrhu vzdělávání od ŠPZ a zákonným zástupcem) v těchto případech je arbitrem revizní pracoviště, které ale musí konat v souladu s občanským zákonem. Kdo bude tím, kdo rozhodne? OSPOD bude rozhodovat na základě čeho?**

Opatření může být využíváno k nátlaku na rodiče k umístění jejich dítěte se zdravotním postižením do speciální školy, kterému zákonní zástupci z obzvláště zranitelných skupin obyvatelstva mohou snadněji podlehnout z obavy z důsledků šetření ohrožení dítěte. **Požadujeme zrušení bodu b) v ust. § 16d odst. 1.**

K § 16 odst. 5 Připomínka je zásadní

Z úpravy není zřejmé, kdo bude posuzovat, co je významný způsob zásahu do průběhu výuky.

Marta Pečeňová

předsedkyně Za sklem o.s.

členka Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením

předsedkyně Odborné skupiny VVZPO pro koncepční řešení problematiky života osob s PAS

Za sklem o. s.

Pardubská 293, 763 12 Vizovice, ČR

tel.: 725 113 867 e-mail: info@zasklem.com